

КОМАРИТЕ - ВЕКТОР НА ПРЕДАВАНЕ НА ЗАПАДНОНИЛСКА ТРЕСКА

Комарите (сем. Culicidae) са повсеместно разпространени кръвосмучещи насекоми. Разпространени са по цялото земно кълбо с изключение на зоните с вечен лед.

Комарите са временни кръвосмучещи насекоми. Сърбежът и паренето, които се усещат след ухапването от комар, се дължат на слюнката, която женското насекомо вкарва в направената от хоботчето му раничка в кожата. Тази слюнка съдържа токсични и препятстващи съсирването на кръвта вещества. Различните хора притежават нееднаква чувствителност към ухапванията от комари – от пълна нечувствителност през средно силна реакция, до голяма чувствителност. В някои случаи ухапването от комар може да доведе до местно нагнояване. Това е вторично усложнение в резултат на механично замърсяване.

Комарите са преносители на широко разпространени и тежко протичащи заболявания като Филарияоза, Западнонилска треска, Денга, Чикунгуния, вирус Зика, Жълта треска и др.

Вирусът на Западнонилската треска има широка географска циркулация в Европа, поради изобилието от комари от определен вид (*Culex*) на целия континент, които го разпространяват. Западнонилската треска е вирусна зоонозна инфекция с трансмисивен механизъм на предаване. Заболяването е най-често срещано сред птиците и конете. Обикновено се разпространява при хората от заразени комари, които се инфектират от заразени птици. Вирусът може да се разпространява и от майка на дете по време на бременност, раждане или при кърмене, както и при преливане на кръв от заразен човек, но тези случаи са изключително редки.

Инкубационният период е между 3 и 14 дни. Около 80 % от инфекциите при хората протичат без симптоми. Около 20 % от заразените с вируса развиват заболяване - Западнонилска треска, което обикновено протича леко до умерено тежко, с грипозни симптоми - температура, главоболие, неразположение, умора. Възможна е и поява на макулопапулозен обрив, гадене и повръщане.

Места предпочитани от комари

Това са постоянни или временни водоеми - блата, разливи на реки, локви, дупки на дървета и други места със застояли води, както и потенциални биотопи за развитие на комари често пъти може да има в частни имоти - стари автомобилни гуми, шадравани и всякакви съдове за съхранение на вода.

При комари, които предпочитат изкуствено създадени биотопи, препоръката е да се премахват или покриват съдовете пълни с вода.

По топлите мазета, където има течове по тръбопроводите и се застоява вода, комарите могат да се размножават целогодишно, независимо от ниските температури на въздуха навън.

Мъжките комари се хранят със сокове на растения, а женските са кръвосмучещи. Кръвта е необходима за узряване на яйцата. Женският комар активно търси гостоприемник (животни или хора) и след като се напие намира закътано местенце, където остава до съзряването на яйцата. Най-активни са вечер и рано сутрин при оптимална температура 25 – 26°C. Разстоянията, които прелитат комарите в естествени условия са различни. Обикновено те се придвижват на разстояние от 3 до 5 км., а други носени от вятъра, може да прелетят до 80 км.

Профилактични мерки за недопускане създаването на биотопи

- ликвидиране на водоемите, които не се използват за стопански нужди чрез оттичане на водата или засипване;
- недопускане образуването на разливи край напоителни и отводнителни канали, както и затварянето им;
- редовно окосяване на високия тревостой в близост до водоеми, дворове и жилища, както и в близост до паркове и градини;

- в дома се препоръчват профилактични мерки за възпрепятстване навлизането на възрастни комари в помещенията чрез замрежване на прозорците.

Необходимо е да се предотврати задържането на вода за повече от 7 дни в декоративни басейни, разливи край чешми за водопой на животни, край септични ями, във водопроводни и канализационни шахти или оставени на открито съдове (варели, бидони, качета, буркани, консервни кутии, шишета, вази, чинийки на саксии и др.). Да се пробият изоставените автомобилни гуми, да се прочистят алпинеумите и декоративните езера.

Особено внимание да се обърне на сградите с високи подпочвени води, включително асансьорните шахти, наводнени мазета и постройки, разкопки за нови строежи. Кладенци, цистерни и други съдове, резервоарите за вода трябва да бъдат недостъпни за комари (да се покриват). Редовно да се окосява високия тревостой в близост до водоеми (местата за денуване на комарите).

Предпазни мерки

- при излет на открито носене на облекло в светли тонове, което покрива голяма част от тялото и не привлича летящите насекоми;
- мрежи за врати, отваряеми крила на прозорци и други, добре закрепени, за да не преминават комарите през или край тях;
- използването на уреди и препарати за домашна дезинсекция;
- използване на отблъскващи вещества (репеленти) срещу комари особено от късния следобед до вечерта, когато активността им е най-висока под формата на лосиони, кремове, емулсии и аерозоли за нанасяне по откритите части на тялото (крака, ръце, шия). Репелентите могат да се използват и за обработка на дрехи, защитни мрежи и палатки. Предпазват от кацане, ползване и ухапване. Не убиват членестоногите, а само ги отблъскват. Действат като неутрализират естествената човешка миризма и правят кожата непривлекателна за насекомите. Ефективността им зависи от температурата и влажността. При усилена физическа работа и обилно изпотяване ефективността им намалява.

Репеленти с естествен произход са: етерични масла - евкалиптово, карамфилово, лаврово, цитронелово, туево, пиретрум (*Chrysanthemum*), цитриодиора.

Най-често използваните синтетични активни вещества в състава на репелентите са: ДЕТА, икаридин и IR 3535. Продуктите с тях са предназначени за приложение върху кожа и дрехи.

Предпазни мерки при употреба на репеленти

- продуктът да се прилага само върху открити части на кожата - не е необходимо под дрехите;
- да не се нанася върху наранена или раздразнена кожа;
- да не се нанася в близост до устата и очите;
- да се нанася най - малкото количество, достатъчно за омокряне на кожата;
- преди ядене, пиене и пушене, ръцете, намазани с репелент да се измият;
- след като човек се прибере вътре в помещение и вече не е на открито, намазаните с репеленти участъци да се измият обилно с вода и сапун;
- не се препоръчва репелентите да се прилагат при деца на възраст под 2 години, а употребата върху деца на възраст от 2 до 12 години следва да бъде ограничена:

репеленти да не се нанасят върху дланите и пръстите на ръцете на децата, за да не се погълнат, върху останалите открити участъци от кожата на децата репелентите се нанасят от възрастен човек.

Когато формата на приложение представлява аерозол: да не се вдишва аерозолът. Ако репелентът се прилага на закрито, по време и след пръскането, помещенията да се проветряват добре.

Епидемиологична обстановка до месец септември включително 2024 г.

От началото на 2024 г. до момента в страната лабораторно са доказани 5 случая на Западнонилска треска.

Вероятно в страната има скрити форми на Западнонилска треска или такива, които не се диагностицират правилно. За това говорят многобройните случаи на инфекцията докладвани в редица европейски и съседни балкански страни - Гърция, Италия, Албания, Испания, Румъния, Унгария, Франция, Австрия, Сърбия, Хърватска.

Пътуващи в засегнатите райони, както и лица у нас с данни за ухапване от комари и проявили симптоми, характерни за заболяването Западнонилска треска, трябва да се обърнат към своя личен лекар, с цел поставяне на своевременна и точна диагноза. При съмнение за Западнонилска треска клиничните материали за изследване трябва да се изпращат в НЦЗПБ.